

Beslissing van de Commissie van Beroep KNSB

1. ontstaan van het geschil en verloop van de procedure.

Op 31 maart 1984 werd in de tweede klasse KNSB de competitiewedstrijd Philidor Leiden II - Koningsclub Bergen gespeeld.

Als wedstrijdleider was aangesteld de heer C.K. van Steenwijk.

Tijdens de wedstrijd heeft de Koningsclub een protest ingediend tegen een beslissing van de wedstrijdleider, welk protest in een brief van 3 april 1984 door Koningsclub is toegelicht.

Koningsclub verzocht de partij aan het tweede bord voor haar gewonnen te verklaren, althans te laten overspelen.

De wedstrijdleider heeft op 11 april 1984 een verslag van de wedstrijd gemaakt.

Op 7 mei 1984 heeft de competitieleider KNSB het protest afgewezen en daarvan schriftelijk mededeling gedaan.

Bij brief van 17 mei 1984 heeft Koningsclub beroep ingesteld tegen de beslissing van de competitieleider KNSB.

De commissie heeft beide teamleiders en de wedstrijdleider op 20 juni 1984 schriftelijk enige vragen gesteld.

Alleen de teamleider van Koningsclub heeft geantwoord, in een brief van 27 juni 1984; van de teamleider van Philidor Leiden is geen antwoord ontvangen en ook de wedstrijdleider heeft, ondanks rappelleren door de commissie, niet geantwoord.

Naast bovenvermelde stukken is aan de commissie toegezonden een brief van 11 april 1984 van de heer H. Schouten met daarbij gevoegd een kopie van een artikel uit 'De Telegraaf' van 6 april 1984; deze laatste stukken zal de commissie niet betrekken in haar oordeelsvorming.

2. de feiten

Omdat alleen door Koningsclub is geantwoord op door de commissie gestelde vragen, moet de commissie voor wat betreft de toedracht van het gebeurde, voor zover de verschillende lezingen niet overeenstemmen of onduidelijk zijn, uitgaan van de lezing van Koningsclub. Met inachtneming hiervan gaat de commissie uit van en baseert haar beslissing op de volgende feiten:

De wedstrijd is aangevangen op of omstreeks 13.10 uur. De commissie merkt op dat voor het onderhavige geschil niet direct van belang is of de betrokken clubs een (exacte) afspraak hebben gemaakt over het aanvangstijdstip, nu vast staat dat de wedstrijd daadwerkelijk is begonnen om 13.10 uur. Alle klokken waren, zoals gebruikelijk bij nationale en internationale wedstrijden, afgesteld met een minuut meer bedenktijd dan het speltempo aangaf, dus op 3.59 uur.

Bij het begin van de wedstrijd is door Koningsclub geen speler voor het tweede bord opgegeven; er werd geen naam op het wedstrijdformulier ingevuld en er verscheen geen speler aan het tweede bord voor Koningsclub.

Uit de stukken blijkt dat het de bedoeling van Koningsclub was de heer Wieringa, die bij het begin van de wedstrijd niet aanwezig was, te laten spelen wanneer hij tijdig (binnen een uur na aanvang van de wedstrijd) aanwezig was. Als de heer Wieringa niet tijdig aanwezig zou zijn, dan zou de heer Pagel aan het tweede bord van Koningsclub spelen.

De wedstrijdleider heeft aan Koningsclub meegedeeld dat het uur na aanvang van de wedstrijd verstreken was wanneer de klok aan het tweede bord van Koningsclub 4.59 uur aanwees.

Volgens Koningsclub heeft de wedstrijdleider daaraan toegevoegd dat voor dit tijdstip een zet moest worden uitgevoerd door een speler van Koningsclub.

Omstreeks 14.05 uur, in ieder geval toen de heer Wieringa nog niet aanwezig was, is de heer Pagel aan het tweede bord verschenen en heeft een zet gedaan; daarbij is door Koningsclub een protest ingediend. In de brief van 27 juni 1984 stelt Koningsclub dat 'de heer Pagel gedwongen werd zijn eerste zet te doen' op dat moment, maar dit is in tegenspraak met hetgeen Koningsclub in haar brief van 3 april 1984 schrijft en waaruit blijkt dat de wedstrijdleader bedoeld heeft het moment waarop de klok 4.59 uur aanwees; mede omdat dit het meest logisch lijkt, zal de commissie uitgaan van dit laatste.

Op het moment dat de klok aan het tweede bord van Koningsclub 4.59 uur en 30 seconden aanwees, dus 30 seconden voordat de vlag zou vallen, verscheen de heer Wieringa aan het bord. Het verzoek van Koningsclub om de heer Wieringa (alsnog) te laten spelen, werd door de wedstrijdleader afgewezen. De partij werd voortgezet door de heer Pagel, die verloor.

3. overwegingen en motivering

Tegen de beslissing en de overwegingen van de competitieleider KNSB heeft Koningsclub een aantal bezwaren aangevoerd, en gevraagd de partij aan het tweede bord gewonnen te verklaren voor haar, althans deze partij te laten overspelen.

Naar de commissie begrijpt, richt het beroep zich met name tegen de beslissing de heer Wieringa niet te laten spelen aan het tweede bord, maar ook stelt Koningsclub dat zij benadeeld is door de onjuiste mededeling van de wedstrijdleader dat een uur (na aanvang van de wedstrijd) was verstreken op het moment dat de speelklok 4.59 uur aanwees.

Koningsclub stelt voorts dat de heer Wieringa aan het bord verscheen voordat het uur na aanvang van de wedstrijd was verstreken; ook volgens Koningsclub had de heer Pagel toen al een zet gedaan, waarmee hij de partij was begonnen. Op dit punt begrijpt de commissie het beroep daarom zó dat Koningsclub zich benadeeld voelt door de haars inziens onjuiste mededeling van de wedstrijdleader en stelt dat dit nadeel ongedaan moet worden gemaakt. Alvorens op de bezwaren van Koningsclub in te gaan, wil de commissie enige opmerkingen maken over enkele gebeurtenissen die niet (geheel) in overeenstemming met de reglementen hebben plaatsgevonden, hoewel niet direct van belang voor het onderhavige geschil.

Voor het begin van de wedstrijd heeft de teamleader niet, zoals voorgescreven in artikel 27 lid 1 van het competitie-reglement KNSB, een volledige opstelling van het tental aan de wedstrijdleader overhandigd. De wedstrijdleader had ervoor moeten zorgen dat dit verzuim werd hersteld, door aan de teamleader nadrukkelijk te vragen welke speler hij voor het tweede bord opgaf.

Dit is mede van belang in verband met artikel 27 lid 4 van het competitie-reglement KNSB. Per competitiewedstrijd is het eenmaal mogelijk een vervanger in te zetten voor een niet-opgekomen speler; is een bepaalde vervanger opgegeven, dan kan geen andere vervanger meer worden ingezet.

Het is aan de teamleader om, wanneer hij een vervanger wil opstellen, deze aan de wedstrijdleader op te geven. Ook dat is hier niet gebeurd; op een bepaald moment is de heer Pagel aan het tweede bord gaan zitten en is begonnen met de partij.

In deze situatie had de wedstrijdleader zich er van moeten vergewissen dat de teamleader van Koningsclub de heer Pagel inderdaad en op dat moment als vervanger wilde laten spelen.

Het is immers in theorie denkbaar dat iemand aan het bord gaat spelen zonder instemming van de teamleader.

Uit de stukken blijkt dat zich dit hier niet heeft voorgedaan en het aanvangen van de partij de kennelijke instemming van de teamleader van Koningsclub had, wat ook voor de wedstrijdleader duidelijk moet zijn geweest, zodat de heer Pagel als speler kan worden beschouwd.

Wanneer bij de aanvang van de wedstrijd niet alle spelers aanwezig zijn, is het van belang dat de wedstrijdleider bepaalt hoe hij vaststelt op welk moment precies een uur na aanvang van de wedstrijd verstreken is. Op dat moment verliest de niet-opgekomen speler immers formeel de partij, op grond van artikel 17 lid 2 van de regels voor het schaakspel van de FIDE, tenzij voordien een vervanger is opgegeven en deze vervanger aan het bord verschijnt. De wedstrijdleider dient kenbaar te maken aan de teamleiders op welke wijze hij het verstrijken van het uur vaststelt, en naar de mening van de commissie verdient het de voorkeur een instrument te gebruiken dat in principe geacht kan worden tot op enkele seconden nauwkeurig te zijn, bijvoorbeeld een horloge.

Bepalend voor de vraag of een speler tijdig aanwezig is, is het moment waarop hij aan het bord verschijnt ofwel, wat naar de mening van de commissie ook mogelijk is, zich bij de wedstrijdleider meldt. Niet van belang is het moment waarop de speler de speelzaal betreedt en evenmin is van belang het moment waarop de eerste zet wordt uitgevoerd.

Ten aanzien van het beroep van Koningsclub heeft de commissie in de eerste plaats in algemene zin de vraag te beantwoorden of men, wanneer een speler met een partij is begonnen, kan eisen dat een andere speler die partij speelt. Deze vraag geheel op zichzelf beschouwd, dus afgezien van het onderstaande, kan alleen met neen worden beantwoord. Het is vanzelfsprekend dat geen andere speler meer kan worden opgegeven, als de teamleider een bepaalde speler (of vervanger) heeft opgegeven, laat staan als deze reeds met de partij is begonnen.

De tweede vraag is op welk moment nu precies een uur na aanvang van de wedstrijd verstreken was, rekening houdend met het feit dat de wedstrijdleider de klok aan het tweede bord als hulpmiddel gebruikte. Anders dan de wedstrijdleider en de competitieleider KNSB is de commissie van oordeel dat het uur niet als verstreken moet worden beschouwd op het moment dat de klok op 4.59 uur aanwijst, maar op het moment dat de klok 5.00 uur aanwijst en de vlag valt. Het afstellen van de schaakklokken op 3.59 uur is algemeen gebruikelijk, maar berust niet op enige reglementsbepaling. De reden voor het geven van een minuut 'extra' bedenktijd is het ondervangen van eventuele (kleine) onnauwkeurigheden van de schaakklok en het voorkomen van discussies hierover in geval van tijdsoverschrijding. Het speeltempo in de KNSB-competitie is 40 zetten in 2 uur en, uitgaande van het afstellen van de schaakklok op 3.59 uur, zijn deze 2 uur verstreken op het moment dat de klok exact 6.00 uur aanwijst en de vlag valt.

Wanneer dezelfde klok, afgesteld op 3.59 uur, wordt gebruikt om het verstrijken van een uur na het inwerkingstellen van de klok vast te stellen, dan dient hiervoor hetzelfde te gelden en moet het uur als verstreken worden beschouwd op het moment dat de klok 5.00 uur aanwijst en de vlag valt. Op dit, zeer nauwkeurig te bepalen ogenblik, is de partij formeel verloren voor de speler die niet is opgekomen; het moment waarop de klok exact 4.59 uur aanwijst is overigens veel minder nauwkeurig te bepalen en zou aanleiding kunnen geven tot discussies over de nauwkeurigheid van de klok.

De derde vraag die de commissie heeft te beantwoorden is door geen der betrokkenen aan de orde gesteld, maar dient de commissie ambtshalve te onderzoeken; deze vraag heeft overigens voor deze zaak en in het algemeen de meest verstrekkende betekenis.

Deze vraag is of het mogelijk is een partij onder protest te spelen en of het protest kan leiden tot het veranderen van de uitslag van de partij ofwel het overspelen van de partij. Wanneer men aanneemt dat dit wel mogelijk is, dan levert het protest een dubbele kans op voor degene die het protest indient, namelijk het winnen van de partij (in welk geval het protest wel niet zou worden doorgezet) en het toegewezen krijgen van het protest.

Zoals de commissie in het verleden al eens heeft beslist, is zo'n dubbele kans in het algemeen niet redelijk en moet deze niet snel geboden worden aan de protesterende vereniging.

Daar staat tegenover het principe dat een club geen nadeel mag ondervinden van een onjuiste beslissing van de wedstrijdleader, maar de commissie is van oordeel dat het genoemde uitgangspunt in het algemeen zwaarder behoort te wegen. Dit betekent dat degene die een protest indient in het algemeen als consequentie moet aanvaarden dat hij de partij of de wedstrijd, al naar gelang waarop het protest betrekking heeft, niet voortzet of begint. Het vorenstaande geldt als algemene regel en van geval tot geval zal bezien moeten worden of er reden is van deze regel af te wijken.

In de onderhavige zaak zijn geen redenen of omstandigheden aangevoerd noch blijkt hiervan anderszins naar het oordeel van de commissie om van de hierboven omschreven hoofdregel af te wijken.

Het zou te ver voeren dat de heer Pagel enerzijds als speler wordt aangemerkt (hij diende in eerste instantie zelfs het protest in), en anderzijds de bedoeling van het protest is de heer Pagel juist niet als speler aan te merken.

Verder was Koningsclub zelf ook mede debet aan de ontstane verwarring, doordat de teamleader niet voor het begin van de wedstrijd een volledige opstelling aan de wedstrijdleader heeft overhandigd en hij ook niet duidelijk aan de wedstrijdleader heeft gemeld wie hij inzette als speler en wie als vervanger, en op welk moment hij dat deed.

Tenslotte weegt mee dat Koningsclub niet consequent heeft gehandeld door de heer Pagel om 14.05 uur te laten beginnen met de partij, voor zover het protest dat daarbij is ingediend zich richtte tegen de mededeling van de wedstrijdleader dat hij het uur als verstreken beschouwde wanneer de schaak-klok 4.59 uur aanwees. Wanneer Koningsclub zo lang mogelijk de mogelijkheid had willen openhouden de heer Wieringa te laten spelen, dan was het voor de hand liggend geweest de heer Pagel te laten wachten met het beginnen van de partij tot het moment waarop Koningsclub kon erkennen dat het uur verstreken was. Als de wedstrijdleader heeft gezegd dat er een zet moest worden uitgevoerd op het bord voordat het uur verstreken was, dan had Koningsclub aan de hand van de tekst van artikel 17 lid 2 van de regels het schaakspel van de FIDE (dat alleen spreekt over aan het bord verschijnen) meteen kunnen constateren dat dit onjuist was en had Koningsclub beter op dit punt in discussie kunnen gaan.

Het beroep dient derhalve ongegrond te worden verklaard.

Ten aanzien van het bedrag dat Koningsclub heeft moeten betalen voor het instellen van het beroep beslist de commissie dat dit bedrag moet worden terugbetaald aan Koningsclub, nu de beslissing van de competitieleider KNSB op een punt onjuist was en daarom niet gezegd kan worden dat het beroep zonder enige goede grond is ingesteld.

4. beslissing

De commissie

- verklaart het beroep ongegrond;
- handhaaft de beslissing van de competitieleider KNSB met verbetering van gronden;
- beslist tot terugbetaling van het door Koningsclub gestorte bedrag;
- besluit hiervan mededeling te doen aan het bestuur van de KNSB.

Aldus vastgesteld door de heren H.A. Bartels, M.W.G. de Bolster en C.P. van Weezel, leden van de commissie van beroep KNSB, en mede namens de heren de Bolster en van Weezel ondertekend door H.A. Bartels.